

num. 66. fructus autem debentur bonæ fidei possessori, c. *Gravis. de Restitut. spoliat.* et l. *Bonæ fidei*, ff. de *Acquirend. rerum dominio*. Attenditur autem ultimus status, seu actus, qui etiam unicus sufficit ad acquirendam quasi possessionem jurispatronatus; Fagnanus, loc. cit. n. 16; Garcias, p. V, cap. v, n. 142; Pirhing, h. t. n. 88. et constat ex dictis, supra num. 16. Si vero esset in mala fide, invalida foret præsentatio, et etiam jam institutus removeri deberet, quam primum de ea constiterit. Barbosa, in cit. c. *Consultationibus*. 19, h. t. n. 8; Abbas, n. 4. et Glossa *ŷ. Possidebat*; Menochius, consil. 80. n. 116; Pirhing, h. t. n. 84. Ratio est, quia malæ fidei possessor fructus non facit suos, sed omnes etiam non extantes, seu consumptos debet restituere, c. *Gravis. de Restitut. spoliat.*

101. *Si ante institutionem liquido non constat, eum male possidere.* — Limitatur in casu, quo adhuc ante institutionem factam causa deciditur, vel liquido constat, possessorem carere proprietate juspatronatus, tunc enim valebit, et præferri debet præsentatio illius, qui proprietatem habet juspatronatus. Abbas in cit. c. 19, h. t. n. 9. et ibi Barbosa n. 3. citans Rotam decis. 167. n. 9, p. 2. divers. Pirhing, n. 87. Ratio est, quia proprietatis cognita absorbet causam possessionis, eique prævalet, c. *Cum dilectus. de caus. possess. et propriet.*

102. *Possessori præfato non obstat concilium Tridentinum.* — Cæterum non obstat conclusio concilium Tridentinum, sess. 25. de *Reform.* cap. ix, ordinans, quod ad probandum juspatronatus necessario requiratur vel authenticum documentum, vel possessio immemorialis ex actibus multiplicatis; quia concilium ibi non loquitur de casu conclusionis, in quo liquido constat, ecclesiam esse patronatam, et solum controvertitur inter patronos, ad quem pertineat; sed de casu, in quo etiam dubium, et controversia est, an ecclesia parte rei sit patronata, necne: tunc enim omni modo tueri intendit libertatem ecclesiæ contra quam admittit probationem nisi ibidem præscriptam, ut bene observat Fagnanus, in cit. c. *Consultationibus*. 19, h. t. n. 16, et late tradit Garcias, de *Benefic.* p. V, cap. v, a. n. 147.

103. *Durante lite inter episcopum et patronum, non potest episcopus conferre beneficium, sed debet œconomum.* — Quæritur VII. Quid juris? si lis vel controversia non est inter

ipsos patronos, sed inter patronum et episcopum, vel ecclesiam, hac contendente se liberam: vel inter patronum et præsentatos, aut inter præsentatos ipsos? Resp. I. Si est controversia inter patronum et episcopum, hoc pugnante pro ecclesiæ libertate, non currit patrono tempus durante lite, adeoque si lis ante quatuor vel sex menses non finiatur, nequit episcopus aliquem pro libitu instituere, sed debet interea ponere ecclesiæ œconomum, donec lis finiatur. Fagnanus in c. *Quoniam*. 3 h. t. n. 18. et ibi Abbas n. 7, ac Hostiensis, n. 7; Barbosa de *Offic. et potest. episc.* allegat. 72, n. 141. *ŷ. Quintus casus.* citans Rotam, decis. 411, n. 3, p. 1. divers. et in c. *Eam te*. 22 h. t.; Zerola, ac plures alii, arg. *Cum vos. de Offic. ordin.*

104. *Nisi in possessione.* — Limitat tamen conclusionem merito Barbosa in cit. c. *Eam te*. h. t. n. 6. in casu, quo constat ecclesiam non esse patronatam, vel si episcopus est in quasi possessione: si enim litigantibus inter se patronis, præsentatio illius prævalet, qui est in possessione; multo magis deferendum erit episcopo existenti in possessione; eo quod jus præsentandi patronis præcise ex gratia competat, c. 3, h. t. collatio vero ordinariis de jure communi, per vulgaria; jus commune enim difficilius tollitur, quam gratia, aut privilegium, l. *Ejus militis. § Militia. ff. de Milit. testam.*

105. *Pariter conferre non potest existente lite inter patronum et præsentatum, vel inter ipsos præsentatos.* — Resp. II. Pariter non currit tempus Patronis, consequenter non potest episcopus durante ultra quatuor, vel sex menses lite conferre beneficium, si lis est inter patronum et præsentatum, vel inter ipsos præsentatos. Fagnanus, loc. cit. num. 19. citans Rotam; Joan. Andreas in c. *Cum vos*. n. 2. de *Offic. ordin.*; Abbas in c. *Quoniam*. h. t. n. 7; Barbosa de *Offic. et potest. episc.* allegat. 72, n. 41; Castro Palao p. II, tract. XIII, disp. 2, pun. 2, n. 7, cum communi. Ratio est, quia c. *Quoniam*. 3. h. t. et alia jura collationem tempore litis ordinario tribuentia, loquuntur tantum de casu, quo lis est inter ipsos patronos; ergo tanquam odiosa et exorbitantia non sunt extendenda ad casus similes, et si foret paritas rationis. Per ea, quæ diximus, lib. I, tit. de *Constit.* n. 421. et seqq.

106. *Si plures æque digni præsentantur ab eodem patrono, potest episcopus instituere quem vult.* — Quæritur VIII. Quid juris, et

quis institui debeat aut possit, si plures ab unico patrono præsententur? Nota hanc quæstionem esse longe diversam a quæstione V, posita num. 91. Resp. I. Si duo vel plures æque digni intra quadrimestre a patrono laico præsentantur, liberum est episcopo quem velit ex his instituere. Communis ac certa, ob claram juris dispositionem c. *Cum autem*. 24 h. t. et ibi doctores omnes. Textus ibidem sic sonat: «Cum idoneum episcopo præsentaverit, et postmodum alium æque idoneum in eadem ecclesia, quis alteri præferatur, judicio episcopi credimus relinquendum.» Si vero a patrono ecclesiastico plures præsententur, ille institui debet, qui prius fuit præsentatus, cit. c. *Cum autem*. h. t. ibi: «Verum si collegium, vel ecclesiastica persona præsentationem haberet, qui prior est tempore, jure potior esse videtur,» et ibi Barbosa n. 4; Abbas n. 1; Fagnanus n. 1. et alii communiter. Ratio est, quia cum patronus ecclesiasticus non possit variare per dicta n. 57. hoc ipso sola prima præsentatio valebit.

107. *Si non sunt æqualiter digni, tenetur instituere digniorem.* — Resp. II. Si duo vel plures inæqualis dignitatis aut meriti simul, aut successive ab unico patrono laico præsentantur, tenetur episcopus eligere digniorem. Fagnanus in c. *Cum vos*. 24. h. t. n. 28, et ibi Abbas n. 5; Barbosa de *Offic. et potest. episc.* allegat. 27, n. 200; Azorius p. II, lib. VI, cap. xxii, q. 14; Castro Palao loc. cit. pun. 9, n. 3. et communis aliorum contra Joan. Andream, et Hostiensem in cit. c. *Cum autem*. h. t. Ratio desumitur ex textu c. *Cum vos. de Offic. ordin.* ubi tunc præcise relinquitur libertas episcopo, quando æque idonei præsentantur; ergo a sensu contrario, si non æque idonei sunt, debet justitiæ distributiæ conformiter digniorem eligere, arg. can. *Licet ergo*. cau. 8, q. 1. præsertim cum in cit. c. *Cum autem*. h. t. electio relinquatur judicio episcopi, nam verbum *Judicium* sapit discretionem, et boni viri arbitrium, ut bene ibidem notat Abbas arg. c. 2. de *Corpore vilitatis*, et l. *Fideicommissa. § Quantum*, ff. de *Legat.* 3. Quod si tamen omisso digniori, dignum instituit episcopus, valebit, nec attenditur appellatio. Fagnanus loc. cit. arg. c. *Constitutis de appellat. et c. Pastoralis*. h. t.

108. *Quis sit dignior. Remissive.* — Cæterum, quis sit dignior, quamvis judicio re-

linquatur episcopi, tamen videre poteris lib. I, tit. VI, de *Elect.* § 10, n. 233, et apud Barbosam loc. cit. num. 202.

109. *De tempore præsentationis. Remissive.* — Quæritur IX. Quo tempore fieri debeat præsentatio? Resp. De hoc jam constare ex dictis supra a num. 54. ubi vide.

§ V.

DE ALIIS JURIBUS PATRONO COMPETENTIBUS: UBI ETIAM DE ONERIBUS: AC DE CAUSIS, OB QUAS ITERUM AMITTITUR, SEU EXTINGUITUR JUSPATRONATUS.

Ut constat ex versiculis supra n. 66, citatis, plura competunt patrono jura, præsentandi nempe, jus honoris, et alimentationis, quorum primum ac præcipuum, quia jam examinavimus § præced. de duobus reliquis hic videbimus.

110. *Patrono competit honor et præcedentia in ecclesia patronata.* — Quæritur I. In quo consistat, et quomodo competat patrono honor indicatur in versiculis citatis per verba *Honos, et Præsit.* Resp. eum consistere in præcedentia processionis, quatenus ei in Litanis processionaliter cantati aut recitari solitis, et in aliis publicis processionibus locus dignior præ aliis laicis debetur. Item quod in Ecclesia sua patronata debeat honorari in præcedentia honorabilioris sedis, et dignioris loci, atque anterioritate in suscipienda pace, thurificatione, et aliis similibus casibus, arg. can. *Piæ mentis*. 26, cau. 16, q. 7, et c. *Nobis*. 25, h. t. ibi: «Pro fundatione quoque Ecclesiæ, honor processionis servatur,» et ibi Gloss. atque Fagnanus, n. 17; Barbosa, n. 6; item, lib. III. *Jur. Eccles. univ.* cap. xii, n. 214; Abbas in c. *Nobis*. 25, h. t. n. 5, ubi addit, præfatum honorem etiam id importare, quod patrono venienti ad ecclesiam debeant obviam ire clerici, eumque excipere, si est talis persona, cui ratione status id conveniat, ut si est rex, princeps, etc. quod etiam observat Glossa magna in c. un. h. t. in 6.

111. *Non tamen ante dominum territorialem.* — Verum vi honoris præfati non competit patrono præcedentia in ecclesia, et alibi ante dominum territorialem loci, uti bene notat Fagnanus, loc. cit. n. 21, et seqq.; Pirhing, h. t. n. 36, et alii. Ratio est, quia, cum talis dominus in cæteros jurisdictionem contentiosam habeat, utique præ-

eis, præsertim sibi subditis, ubique, etiam in ecclesia magis honorari debet, Abbas, consil. 21, n. 1, lib. I; Fagnanus, loc. cit. Nec obstat textus c. *Nobis*. h. t. præcedentiam universaliter ac indistincte tribuens patrono. Resp. enim, eum, intelligendum esse, ut non sequatur absurdum, ne videlicet major ei exhibeatur honor, quam illius domino, habenti in eum jurisdictionem. Sicut a pari, licet rector ecclesiæ indistincte dicatur habere præcedentiam in ecclesia sua, tamen non præcedit episcopum illuc venientem, c. *Solite*. 6. de *Majorit. et obedient.*

112. *Item jus alimentationis pro se, uxore, liberis et familia. Et quomodo?* — Quæritur II. In quo consistat, et quomodo competat patrono jus alimentacionis indicatum in versiculis per verba *alatur egenus*? Resp. id consistere in hoc, ut « si ad inopiam vergat (patronus) ab ecclesia illi modeste succurratur, sicut in sacris est canonibus institutum, » sunt verba cit. c. *Nobis*. 25. h. t. sacri autem canones, ad quos se refert cit. c. *Nobis*. 25. h. t. sunt c. *Contra*. 29, cau. 16, q. 7, ibi: « Si fundatores ecclesiarum ad inopiam vergere cœperint, ab eisdem ecclesiis temporalis vitæ suffragia percipiant. » Et can. *Quicumque*, 30, ead. cau. et q. ibi: « Quicumque fidelium devotione propria de facultatibus suis aliquid ecclesiæ contulerit (eo modo, quo acquiritur juspatronatus. Glossa ibid. §. *Aliquid*.), si forte ipsi aut filii eorum redacti fuerint ad inopiam, ab eadem ecclesia suffragium vitæ pro temporis usu percipiant. » Ratio est æquitas, qua ad remunerandum quivis obligatus est iis, a quibus beneficia accepit, arg. l. *Si non sorte*. 26. ff. de *Condict. indebiti*.

113. *Quæ inopia requiratur?* — Ex præfatis textibus inferunt Barbosa, lib. III, *Jur. Eccles. univ.* cap. XII, n. 216, et in c. *Nobis*. 25, h. t. n. 7; Lambertin. de *Jurepatronat.* lib. III, q. 3, a. 3, n. 6, et alii, non esse necesse, quod patronus in summa egestate sit (quidquid contradicat Glossa in can. *Quicumque*. 30, cau. 16, q. 7, §. *Ad inopiam*.) sed sufficere, quod jamjam ad paupertatem status, et personæ suæ, ex bonis propriis, vel aliunde, ex officio v. g. opere licito, et honesto, quod attentæ qualitate suæ personæ posset exercere, sustentari amplius non possit. Ratio: tum quia: « ad inopiam vergere, » cit. c. *Nobis*. h. t. hoc ipsum importare videtur, arg. c. 1. de *Statu regular.* in 6, et l. *Si quis*. 5. §. *Sed si filius*. ff. de *Agnoscen. et*

men. liber.; tum quia id ipsum expresse insinuatur cit. can. *Contra*. 29, cau. 16, q. 7, ubi non requiritur, ut quis patiatur summam inopiam, sed « quod ad inopiam vergere cœperit; » nota, « vergere cœperit. »

114. *Victus et alimentacionis nomine quæ veniant?* — In hoc itaque casu tenetur Ecclesia patrono honestam sustentationem juxta conditionem status, non tantum pro sola persona patroni, sed etiam pro uxore, liberis, et familia præbere. Barbosa, loc. cit. Surdus de *Alimentis*. tit. IV, q. 28, n. 18, et tit. VII, q. 32, n. 30, arg. can. *Quicumque*. 30, cau. 16, q. 7: ibi: « Et filii eorum. » Et quidem integram, id est, cibum, potum, lectum, vestitum, et omnia quæ ad honestam sustentationem requiruntur. Barbosa, loc. cit.; Surdus, de *Alimentis*, tit. IV, q. 23, a. n. 12, arg. cit. c. *Nobis*. h. t. ibi: « Ab ecclesia illi succurratur, » et can. *Contra*. can. 16, q. 7, ibi: « Vitæ suffragia percipiant. » Inter hæc enim, et nomine alimentorum ac victus non tantum cibus, et potus, sed et vestis, habitatio, et alia numerantur, arg. l. *Legatis*. ff. de *Alimentis et cibis*. et l. *Verbo victus*. 43. ff. de *Verb. signif.*, ibi: « Verbo victus continentur, quæ esui, potuique, cultuique corporis, quæque ad vivendum homini necessaria sunt. Vestem quoque victus habere vicem, Labeo ait. » Porro necessaria vitæ dicto modo præberi ab ecclesia patrono debent in domo ipsius propria, et non in ipsa ecclesia. Barbosa, lib. III, *Jur. Eccles. univ.*, cap. XII, n. 116; Surdus, loc. cit., q. 14, n. 21.

115. *Ecclesia non nisi de superfluis tenetur succurrere patrono egenti.* — Notandum tamen cum Abbate in c. *Nobis*. 25, h. t., n. 6, et ibi Butr., n. 22; Barbosa, loc. cit., n. 217; Surdus de *Alimentis*, tit. VII, q. 32, a. princip.; Pirhing, h. t. n. 37, et aliis, præfatam obligationem honeste ac modeste sustentandi patronum ad inopiam vergentem, ecclesiæ non nisi de bonis superfluis incumbere, sive si quæ ultra ea habet, quæ ad fabricam, ac similia necessario requiruntur. Ratio est, quia propriæ necessitati et cultui divino ante omnia providere debet Ecclesia, arg. can., fin. cau. 25, q. 2. §. *Ultim.* ad finem, et can. *Quicumque*, cau. 16, q. 7, et ibi Glossa §. *Ad inopiam*. in simili enim casu, et non aliter etiam libertus ex gratitudine obligatus tenetur alere patronum, cit. l. *Si quis*. §. *Alimenta*. ff. de *Agnoscen. et alend. lib.*

116. *Patronus egens habens actionem contra ecclesiam pro alimentis.* — Nec dicas, per hoc non gaudere speciali privilegio et jure patronum, cum ecclesia de superfluis cuivis pauperi teneatur subvenire, arg. can. *Quoniam*. 68, cau. 16, q. 1. Resp. enim cum Abbate, patronum nihilominus habere privilegium, et jus speciale in hoc consistens, quod ecclesia patrono melius et abundantius, simulque præ reliquis pauperibus teneatur subvenire. Item, quod pauperes non habeant actionem contra ecclesiam denegantem. E contra patrono competat actio per jura, n. 112, citata. Præter jura, et privilegia, quæ patronus juxta hæc dicta habet, etiam onera aliqua significata in allegatis versiculis per verbum *Onus*, sentire debet, et merito; quia « qui sentit commodum, et onus sentire debet, » c. 55. de *Reg. iur.* in 6. (ADNOTATIO XXIV.)

117. *Habet etiam onus tuendi ecclesiam, attendendo ne bona ejus dilapidentur, aut contra finem fundacionis primæ applicentur.* — Quæritur III. Quæ sint onera, et munera patroni? Resp. Patronus duo præcipue onera, seu munera, et obligationes habet tuendi nempe, et defendendi ecclesiam. Et quidem primo debet tueri ecclesiam vigilando, et debitam curam, ac sollicitudinem habendo pro bonis ejus, ne videlicet a rectore, vel ministris, aut etiam ab aliis dilapidentur, male, aut contra finem a fundatore intentum applicentur, can. *Filiis* 31, cau. 16, q. 7, ubi etiam statuitur, ut si quid in his corrigendum invenerit, rectorem vel ministrum ecclesiæ honeste monere, aut episcopo denunciare debeat; non item quod sacerdotem objurget, corrigere, aut punire valeat: ibi: « Si sacerdotem, aut ministrum ex collatis rebus præviderint defraudare, aut commotionis honestæ conventionem compescant, aut episcopo, vel judici corrigenda denuntient. Quod si talia episcopus agere tentet, metropolitanus ejus hæc insinuare procurent. »

118. *Quid agere possit et debeat patronus, si deprehendat errorem?* — Unde vi patronatus penitus nullam jurisdictionem in beneficiatum usurpare debent patroni; neque in iis, « quæ ad sacramentorum administrationem spectant, nullatenus se præsumant ingerere; neque visitationi ornamentorum ecclesiæ, aut honorum stabilium, seu fabricarum proventibus se immisceant, nisi quatenus id eis ex institutione, ac funda-

tione competat; sed episcopi ipsi id faciunt, etc. prout expresse statuitur a concilio Tridentino, sess. 24. de *Reform.*, cap. III, et docet Engel. h. t. n. 5; Layman, lib. IV, tract. II, cap. XIII, n. 9, et seq. et alii. Notat tamen Honorius, h. t. n. 28, posse patronum extrajudicialiter inquirere super statu ecclesiæ, ut sic majori informatione habita honestate monere beneficiatum, aut ministros, vel episcopo cum majori fundamento denunciare valeat, juxta can. *Filiis*, cau. 16, q. 7, et can. seq. ead. cau. et q.

119. *Debet etiam tanquam advocatus ecclesiam defendere.* — Secundum onus, munus, et obligatio patroni est, ut ecclesiam tanquam advocatus ipsius in, et extra judicium pro possibili defendat. Fagnanus in. c. *Cum autem*. h. t. n. 3, et ibi Hostiensis, Innocentius, Engel, h. t. n. 5, et alii, arg. c. *Præterea*. 23, et c. *Cum autem*. 24, h. t. ubi propterea patroni vocantur advocati. Non tenentur tamen id propriis expensis facere, sed satisfaciunt, si expensis ecclesiæ faciunt.

120. *Patronus non potest ecclesiæ, vel beneficiato pensionem aliquam, vel onus imponere, aut aliquid ab eo exigere.* — Quæritur IV. An patroni præter præfata a n. 110, duo jura habeant, etiam jus aliquod, vel potestatem in ecclesiam, vel bona ipsius, vel rectorem ejusdem, ita ut possint ecclesiis et beneficiis onus aliquod, aut pensionem imponere, aut a beneficiato exigere, aut de bonis illius disponere, aut beneficiatum amovere? etc. Resp. I. Patroni sive laici sive ecclesiastici sint, præter privilegium præcedentiæ, et alimentacionis in statu inopiæ penitus nullam habent potestatem, aut jurisdictionem in ecclesiam, adeoque eidem, vel rectori ejus nec minimam quidem pensionem, vel onus imponere, vel ab eis exigere possunt, nisi pensio vel onus hujusmodi in prima fundacione cum consensu episcopi fuerit constitutum. Abbas in c. *Præterea*. 23, h. t. n. 3, et ibi Barbosa, Ancharanus, Joan. Andreas, Hostiensis, Butr. et doctores communiter. Textus apertus habetur cit. c. *Præterea*. 23, h. t. ubi postquam conquestus est Lucius Papa, quod « Advocati ecclesiarum (id est patroni, » Glossa ibid. §. *Advocati*) præsumant fodrum id est collectas, quas Patroni imponebant Ecclesiis, Glossa. ibid. eod. §. *Albergarias*. (cogendo videlicet ecclesias, ut unum, vel plures milites habeant, et nutriendi, vel pretium vigiliarum solvant, Hostiensis ibid.) « Regium (hoc est tributum, a regibus imponi